

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 27 januari 2026

Mål nr
B 4595-25

PARTER

Klagande

Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

Motparter

1. R.Z.

Ombud och offentlig försvarare: Advokat M.P.

2. M.A.

Ombud och offentlig försvarare: Advokat P.A.

SAKEN

Grovt bokföringsbrott

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts dom 2025-04-28 i mål B 2168-24

DOMSLUT

Högsta domstolen förklarar att det har utgjort ett åsidosättande av bokföringsskyldigheten att bokföra eller låta bokföra de brottsligt åtkomna medlen som intäkter.

Med utgångspunkt i vad hovrätten har funnit styrkt meddelar Högsta domstolen prövningstillstånd i de delar där frågan om sådant tillstånd har förklarats vilande.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Riksåklagaren har yrkat att R.Z. ska dömas även för grovt bokföringsbrott enligt åtalpunkterna 2 och 3 och att M.A. ska dömas även för grovt bokföringsbrott enligt åtalpunkterna 2, 3, 8 och 9 samt att båda till följd härav ska dömas till längre fängelsestraff än vad hovrätten bestämt.

R.Z. och M.A. har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

DOMSKÄL**Bakgrund**

1. R.Z. och M.A. har varit verksamma i två aktiebolag i vilka det har bedrivits tandläkarverksamhet.
2. De båda tilltalade har, enligt hovrättens i denna del lagakraftvunna dom, gjort sig skyldiga till två fall av grovt bidragsbrott och ett fall av grovt penningtvättsbrott. De grova bidragsbrotten har bestått i att det har lämnats

oriktiga uppgifter till Försäkringskassan om att tandvårdsåtgärder har utförts. Det har medfört att tandvårdsbidrag enligt lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd felaktigt har betalats ut till bolagen med sammanlagt närmare åtta miljoner kronor. Bidragen har avsett mer än sex tusen påhittade patientbesök.

3. R.Z. och M.A. har åtalats även för grovt bokföringsbrott. Enligt gärningsbeskrivningarna har de tillsammans och i samförstånd uppsåtligen åsidosatt bokföringsskyldigheten genom att i bolagen bokföra eller låta bokföra intäkter om sammanlagt närmare åtta miljoner kronor, som inte motsvarats av verkliga intäkter. De bokförda affärshändelserna har avsett utbytet från de grova bidragsbrotten.

4. Tingsrätten och hovrätten har kommit fram till att det inte har utgjort ett åsidosättande av bokföringsskyldigheten att bokföra de brottsligt åtkomna medlen som intäkter. Åtalen för bokföringsbrott har därför ogillats.

Prövningstillståndet och frågan i målet

5. Högsta domstolen har, med utgångspunkt i vad hovrätten har funnit styrkt, meddelat prövningstillstånd beträffande riksåklagarens överklagande när det gäller frågan om det har utgjort ett åsidosättande av bokföringsskyldigheten att bokföra eller låta bokföra de brottsligt åtkomna medlen som intäkter. Frågan om prövningstillstånd rörande riksåklagarens överklagande i övrigt har förklarats vilande.

Bokföringsbrott och bokföringsskyldighet

Allmänt om bokföringsbrott

6. För bokföringsbrott döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter bokföringsskyldighet enligt bokföringslagen (1999:1078) genom

att underlåta att bokföra affärshändelser eller bevara räkenskapsinformation eller genom att lämna oriktiga uppgifter i bokföringen eller på annat sätt, under förutsättning att rörelsens förlopp, ekonomiska resultat eller ställning till följd härav inte kan i huvudsak bedömas med ledning av bokföringen (se 11 kap. 5 § brottsbalken).

7. För att det ska kunna utgöra bokföringsbrott att bokföra på ett visst sätt förutsätts dels att det har förelegat bokföringsskyldighet, dels att bokföringsskyldigheten genom förfarandet har åsidosatts. Juridiska personer är med vissa undantag som inte är aktuella i detta mål bokföringsskyldiga (se 2 kap. 1–5 §§ bokföringslagen).

Bokföringsskyldighet avseende olagliga transaktioner

8. Bokföringsskyldigheten gäller i princip också affärshändelser som är olagliga. Frågor om förverkande, återbetalningsplikt och skadeståndsskyldighet saknar betydelse för frågan om bokföringsskyldighet (se ”Z Service” NJA 2015 s. 811 p. 14 och ”Det otillåtna preparatet” NJA 2021 s. 99 p. 19–21 med vidare hänvisningar).

Åsidosättande genom att bokföra rena brottsvinster som intäkter?

9. Ett åsidosättande av bokföringsskyldigheten kan ske på flera sätt, bland annat genom att underlåta att bokföra affärshändelser, genom att underlåta att bevara räkenskapsinformation eller genom att lämna oriktiga uppgifter i bokföringen.

10. Att bokföra en affärshändelse på ett sätt som innebär att bokföringen återspeglar ett annat slags transaktion än den som skett innebär regelmässigt att oriktiga uppgifter lämnas i bokföringen. Ett exempel på detta kan vara att en osann faktura avseende inköp av varor upprättas och att en utbetalning som avser annat, till exempel betalning av svarta löner, bokförs som om den avsåg betalning av den osanna fakturan.

11. En oriktig uppgift måste anses ha lämnats även när någon genom uppsåtligt vilseledande förmått annan att betala ut medel som den vilseledande saknar all rätt till, och detta bokförs som en intäkt. Då har visserligen en inbetalning skett till den vilseledande, men det kan inte anses föreligga vare sig någon inkomst eller intäkt. Medlen tillhör i sådana fall i grunden den vilseledde på samma sätt som om de varit föremål för exempelvis stöld eller förskingring. Huruvida intäktsföringen skett i samband med inbetalningen eller i ett skede före själva betalningstransaktionen, mot ett fordringskonto, saknar betydelse för den bedömningen.

Bedömningen i detta fall

12. R.Z. och M.A. har veckovis skickat ansökningar om tandvårdsstöd som till betydande delar byggt på oriktiga uppgifter om genomförda behandlingar. De tilltalade har då uppsåtligen vilselett Försäkringskassan att betala ut tandvårdsbidrag som bolagen saknat all rätt till. Att i bolagen bokföra de brottsligt åtkomna medlen som intäkter innebär att bokföringsskyldigheten har åsidosatts genom att oriktiga uppgifter lämnats i bokföringen.

13. Den i prövningstillståndet ställda frågan ska besvaras i enlighet med det sagda. Vid denna bedömning ska prövningstillstånd meddelas i de delar där frågan om sådant tillstånd har förklarats vilande.

I avgörandet har deltagit justitieråden Agneta Bäcklund, Petter Asp (referent), Eric M. Runesson, Margareta Brattström och Erik Sjöman. Föredragande har varit justitiesekreteraren Carl-Henrik Wester Allard.